

Зміст

ПРО ЩО КНИГА І ЯК ЇЇ ЧИТАТИ 7

1. НАВИЧКИ МАЙБУТНЬОГО І УСПІШНА ДИТИНА

 Що ми маємо на увазі, коли говоримо про успіх 15

 До якого майбутнього ми готуємося 22

 Soft skills сучасної дитини і як з ними працювати . . . 29

 Hard skills і на що роблять ставку у світі 42

 Вчитель на уроці і батьки вдома — одна команда . . . 50

 Як батькам побудувати комунікацію з учителями. . . 58

 Як обрати школу для дитини 64

 Як обрати метод навчання: анскулінг, Монтессорі,
 Френе, Вальдорфська і демократична школа 76

2. ГАДЖЕТИ І ЯК ЇХ ЗАЛУЧИТИ НА ДОПОМОГУ

 Що робити із соцмережами під час навчання. 87

 Ритуали, що приборкають гаджети
 за робочим столом. 94

 Перелік корисних додатків
 на телефоні вашої дитини 100

 Музика: як вона допомагає 107

3. ПІДГОТОВКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ В КАЙФ

 Креативний робочий простір дитини 114

 Розробка графіка й календаря з винагородами . . . 122

 Дедлайни та як їх дотримуватися 127

Домашка: навіщо вона взагалі і як робити її з реальною користю	134	
Мотивація бути щоразу найцікавішим учнем	140	
4. ЛАЙФГАКИ З ЛЮБОВІ Й ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ		
Найцікавіше про вивчення мови	145	
З чого почати перехід на українську	152	
Вправи для щоденного збільшення словникового запасу	161	
5. ЯК ЗАОХОТИТИ ДИТИНУ ЧИТАТИ		
Приклад батьків	174	
Походи до книгарень	178	
Мапа найцікавіших літературних місць України . . .	182	
Сімейний книжковий клуб	187	
Книжкова система	193	
6. ЯК ЗРОБИТИ НАВЧАННЯ ЦІКАВИМ І НАТХНЕННИМ		
Виклики, які ставимо перед собою	200	
Мотивація: як сформувати здорове ставлення дитини до оцінок у школі	206	
Пошук креативних форм	213	
Спілкування на рівних: горизонталь взаєморозуміння	219	
Mind Map навчальних цілей і планів.	225	
Як допомогти дитині знайти своїх	231	
ЯК ВСТИГАТИ ЗА ЗМІНАМИ, ЗА ЯКИМИ НЕМОЖЛИВО ВСТИГНУТИ		238

ПРО ЩО КНИГА І ЯК ЇЇ ЧИТАТИ

Усе почалося з фрази моєї вчительки. У школі я був доволі уважним і старанним учнем. Проте, як і всі, мав свою зону розвитку, так би мовити. Тому інколи приносив додому двійки, зауваження за незадовільну поведінку й коментарі червоною пастою від учителів у зошитах. От чого бракувало в моєму шкільному рюкзаку — то це мотивації. Купа завдань, купа вправ, олімпіади, конкурси, підручники, параграфи. Я не зовсім розумів, нащо мені це все. Як це знадобиться в моєму житті? Та й чи знадобиться взагалі? Це нерозуміння не надто надихало мене на якісь додаткові зусилля.

«Ну хто так робить, Артуре?!» А як треба робити? Хтось знає, як саме це треба робити? Відповіді намагався шукати в книжках. І ті тексти мені підказували, що вся сутність навчання в тому, щоб продовжувати навчання. Не буде якоїсь фінальної точки з назвою: «Я все знаю! Усе, кінець». Будуть якісь піт-стопи, будуть якісь етапи, що завершуватимуться. Але тут же відкриватимуться інші дистанції. І там теж доведеться навчатися. І знов. І знов. Пам'ятаю свій випуск із університету, коли мені тут же сказали викладачі: «Вітання. Ви отримали диплом про те, що здобули знання, які вже за ці 5 років застаріли». То що, тепер усе по новому колу?

Своїм учням і ученицям нині пояснюю, що слід шукати натхнення й мотивацію в навчанні. Слід прагнути до нового та актуального. Бо це ж не суто про школу. Так, у школі ми закладаємо базу й ґрунт, це очевидно. Але й після випуску скільки нам доведеться ще вивчити та перевивчити. Особливо це актуально нині, у ХХІ столітті. 25 років промайнули, величезні зміни навколо, ще більша кількість запитань. За своє життя люди змінюватимуть професії кілька разів. Знання застарівають. Нові навички стають більш затребуваними. Висновок очевидний. Ми маємо навчитися вчитися. У цьому хаотичному світі, де щодня виринає страшенний обсяг інформації, де щомиті створюються мільйони запитів до штучного інтелекту, де розмиваються межі між реальним і віртуальним.

Мені бракувало й бракує якісного українського нонфікшену на освітню тематику саме від українських експертів та освітян. Так, є чудові книжки від зарубіжних фахівців. Так, вони містять чудові поради й колоритні історії. Але там трішки інші реалії, трішки інакша філософія, трішки інший історичний період, у якому створюють і розвивають систему освіти. Це, безперечно, цінний матеріал для вивчення й аналітики. Проте завжди хотілося почитати про наших учнів та учениць, про те, як з ними шукати спільну мову, як їх мотивувати до навчання, як прокачувати читацькі навички, як допомогти охочим покращити свою українську мову, як найкраще й найсистемніше виконувати домашні завдання тощо. Тим паче, що в нас є чудові вчителі й вчительки, які мають величезний досвід і здатні підсилити українську освітню ідеологію.

Жалітися й нарікати не в моїх правилах. Критикуєш — пропонуй. Тож краще спробувати реалізувати ту потребу

самотужки. Робити перший кроку відкритий океан — трохи небезпечно. Проте пригадую фразу «Ну хто так робить?!», і є внутрішнє відчуття, що зараз саме час проігнорувати цей коментар і зробити так, як можу й прагну. Я хотів написати таку книжку, яку й самому було би цікаво прочитати: підкреслити десь певні рядки, з якимись розділами подискутувати, узяти конкретні інструменти для практичного втілення.

Я намагався насамперед усю увагу концентрувати на своїх учнях та ученицях, усі сили делегувати саме туди. У 2021 році я став переможцем премії Global Teacher Prize Ukraine. Стоячи на Софійській площі на сцені, дивлячись на глядацьку залу, я зрозумів, що тепер маю робити трішки більше. Якщо так склалося, що я отримав таке почесне звання, то маю й надалі демонструвати приклад проактивного освітянина й вчителя, передавати свій досвід і методи у найвіддаленіші громади. Бо тільки комплексно можна змінити портрет сучасної освіти. Зусиль одного конкретного педагога, однієї конкретної школи — замало. На той час я вже став батьком Марка і почав дивитися трішки ширше на навчання, не тільки як учитель чи працівник системи освіти. І зрозумів, що істина має бути в спільних зусиллях, розділених між батьками, учителями й дітьми.

Загострилися ці відчуття після повномасштабного вторгнення росії. Попри виклики війни ми мусимо приділяти багато уваги саме освіті — і дітей, і дорослих. Навесні 2022 року я ініціював проведення безкоштовних курсів з української мови для переселенців на Франківщині. І дорослі теж хотіли навчатися, покращувати свою українську мову, читати нашу літературу, відкривати й пізнавати нашу ідентичність.

Прийняти відповідальність за свої дії — це один із головних принципів, про які говоримо разом із дітьми на уроках. І коли я став першим українцем, який потрапив до списку 10 найкращих учителів світу за версією Global Teacher Prize, в один момент відчув так багато відповідальності і за себе, і за всю спільноту українських учителів. У цей час запити від батьків та освітян були так само численні. І питання стосувалися не академічної галузі (як підготуватися до іспиту, як підвищити бал тощо). Коло тем було ширшим: як знайти спільну мову з дітьми, як мотивувати дітей до навчання, що батьки конкретно можуть зробити разом із дітьми.

Тоді я подумав про книжку. Бо книга — це універсальний інструмент, який може передавати ідеї крізь час і простір, який здатен охопити більшу кількість читачів та читачок, який ладен викликати більше обговорень, відтак і більше шансів, що ці методи й лайфхаки застосують на практиці. Тому коли взимку 2024 року Світлана Стретович написала мені у ФБ й запропонувала зустрітися на каву, я вже знав, що це той шанс, який не можна втрачати. Я почав працювати над книжкою, уявляючи своїх потенційних читача й читачку. Це ті, кому не байдуже на тему навчання, кому хочеться знайти нові методи й способи взаємодії з дітьми, кому хочеться показати світлі сторони й сили навчання.

Ця книжка містить відповіді на те, як же навчити наших дітей учитися, як їм віднаходити силу й мотивацію шукати знання, як нам, батькам, не тільки не зашкодити, а й допомогти.

Пишучи цю книжку, я згадував про свій професійний педагогічний шлях. Стаханов (нині Кадіївка), Гурзуф, Ромни, Харків, Карачин, Буковель, Київ. Не сприймайте це як рух